

Către cititorii noștri

În tradiția aristocrației britanice, educația unui tânăr nu putea fi completă înainte ca acesta să fi făcut o lungă călătorie prin Europa, după terminarea studiilor (Eton, Oxford sau Cambridge, desigur). *Marele Circuit (The Grand Tour)* includea Franța, Italia, Grecia, Elveția, astfel încât tânărul să cunoască patrimoniul cultural european, dar să se bucure și de delicia peisajului natural. Era însoțit de servitori și de preceptori, călătoria lui fiind pe atât comodă, pe cât de instructivă. Patrick Leigh Fermor a decis, la șaptesprezece ani, în 1931, să facă și el o astfel de experiență, înainte de a se integra în plan social și profesional. Nu avea o susținere financiară suficient de consistentă din partea familiei, astfel încât a decis să facă turul Europei pe jos, din Olanda până la Istanbul. Avea în rucsac câteva perechi de schimburi și două antologii de poezie, una în latină, alta în engleză. Fiind bine conectat în societate, avea și scrisori de recomandare, astfel încât putea petrece lungi perioade în castele princiare, dar mai dormea și pe la stâni sau prin păduri. A parcurs Olanda, Germania, Ungaria, România, Bulgaria, Grecia, ajungând, în fine, la Țintă. Pe parcurs, la Atena, a întâlnit și marea dragoste, pe prietesa Bălașa Cantacuzino, cu care a trăit un roman de amor, la moșia ei din județul Covurlui, până la izbucnirea războiului, când s-a întors în Anglia, ca să-și facă datoria „pentru patrie și rege”. Patrick Leigh Fermor a fost fascinat de România. I-a studiat istoria, a admirat frescele din biserici, a citit literatura română disponibilă în traducere franceză, dar s-a încumetat să parcurgă, cu dicționarul, și texte în limba română, îndeosebi de poezie. L-a fermecat societatea bucureșteană, care știa să combine atitudinea socială dezinvoltă cu preocuparea pentru estetica existenței. Obişnuit să audă, în cercurile aristocratice pe care le frecventase, discuții despre cai de curse, căsătorii aranjate și moșteniri așteptate, era încântat să vadă cum aici se discută numai artă și literatură, fiecare salon părănd o Academie. Patrick Leigh Fermor a făcut însemnări în timpul călătoriei sale, dar le-a prelucrat și le-a publicat la maturitate. Decalajul dintre „timpul trăirii” și „timpul mărturisirii” dă o savoare particulară textului scris cu o acuratețe stilistică remarcabilă. Publicăm în traducere capitolul *București* din cartea postumă *Drumul frânt*. Este agreabil să ne vedem imaginea reflectată de o oglindă măgulitoare.

Scritorii uitați, precum Camille Oudinot, au un farmec aparte. Nefind niște vizionari, a căror minte să evadeze în trecut, sau să se proiecteze în viitor, ei reflectă mai fidel cotidianul vremii lor. Cartea *Fete din lumea bună* este îndatorată marilor modele realiste: Balzac și Maupassant. Subiectul amintește de romanul celui dintâi, *La cousine Bette*, iar stilul de nuvelele celui de-al doilea, cu care a fost prieten și căruia i-a și dedicat romanul. Totuși, la o lectură atentă, întrevădem, o prevestire a lui Proust, prin unele figuri feminine și prin parfumul amintirilor declanșate de un album prăfuit, sau de o floare uscată. Dar pentru cititorii români, cartea este importantă pentru că este un roman cu cheie. Personajul central este inspirat de figura lui Al. Odobescu, pe care Oudinot l-a cunoscut, probabil, în cercurile mondene și diplomatice, în timp ce aceasta a fost prim-secretar de legație la Paris. Imaginea cărturarului, așa cum este oferită de Oudinot este de-a dreptul caricaturală, dar se susține, totuși, prin pregnanța cu care este realizată. Contribuția literară a lui Odobescu este minimalizată, autorul insistând asupra iresponsabilității cu care-și administra veniturile și asupra imposibilității de a se abține de la plăceri și lux. Corespondența dintre Odobescu și soția sa, plină de grijile legate de datoriile neplătite, nu face decât să susțină o asemenea perspectivă.

Goethe spunea că orice lucru perfect în genul lui își depășește genul. Acesta a fost cazul a patru figuri importante ale culturii române, care au ajuns la filosofie pornind de la literatură (Camil Petrescu), matematică (Grigore Moisil), logică (Anton Dumitriu) și inginerie (Mihai Drăgănescu). Alexandru A. Popovici și Gheorghe M. Ștefan analizează cu pătrundere contribuțiilor celor menționați, adăugând propriile lor interpretări, extrem de interesante. Parcursul intelectual al lui Thomas Atenga este invers: el a pornit de la credință, a virat spre filosofie, a trecut prin jurnalismul militant, pentru a ajunge un specialist recunoscut în științele comunicării. Povestea ne-o spune el însuși, legând-o de contextul zbuciumat al Camerunului, fostă colonie africană, aflată, după dobândirea independenței, în căutarea identității sale politice și culturale.

Căutăm, ca întotdeauna să abordăm un subiect din puncte de vedere diferite. Michel Melot ne oferă o analiză a conceptului de patrimoniu, în timp ce Vladimir Bulat examinează legislația românească privind protejerea acestuia. Mircea Coșea ne oferă o prezentare a resurselor economice necesare activității artistice, iar Heinz-Norbert Jocks și Daniel Sur consideră dimensiunile sociale, culturale și economice ale demersurilor colecționarilor de artă. Pictura lui Lucian Cioată, care ilustrează și copertele revistei, are parte de discursul empatic al Iolande Malamen.

Antropologia este prezentă cu un grupaj substanțial. Dacă Odile Riondet schițează cadrul conceptului al disciplinei, dintr-un punct de vedere occidental, Ștefan Dorondel și Stelu Șerban ne arată care sunt particularitățile cercetării antropologice românești. Semnalăm contribuțiile de mare originalitate în domeniu ale lui Ion Vianu și Luigi Zoja, dar și reflecția emoționantă și poetică a Priyei Basil asupra vârstei a treia.

Curiozități literare dezgropate din uitare, ca lucrarea *Cum să fii fericit chiar dacă ești căsătorit* de preotul și umoristul Edward John Hardy, au, citite astăzi, un haz nebun. Textele mustind de umorul delicat, caracteristic epocii edwardiene, contrastează în mod plăcut cu cele ale lui Alain de Botton, tratând aceeași temă, pe care le-am publicat într-un număr anterior. Suntem siguri că niciunul dintre cititorii noștri nu-l confundă pe Dylan Thomas cu mai mediaticul Bob Dylan. Din primul am extras un fragment de mare tensiune poetică, *Portretul artistului ca tânăr câine* (o parafrază după James Joyce), iar, din al doilea, o curiozitate literară care poate deconcerta, dar și încanta: *Tarantula*. Se zice că mușcătura de tarantulă duce la nebulie și numai dansarea frenetică a *Tarantelei* constituie un antidot eficace. Și pentru că vine vorba de dans, merită citite împreună articolele despre dansul contemporan (Oana Stoica) și despre actualitatea baletului clasic (Liana Tugearu). S-ar putea ca lectura în pas de dans să fie benefică.

Adrian Mihalache

SUMAR Nr. 89

Retrospective

Adam Hochschild – Orwell: Omagiu „Omagiului”.....	3
Patrick Leigh Fermor – București.....	6
Rodica Binder – Războiul și meterezele memoriei.....	14
Karim Saab – Belgia în 1914, un tablou.....	19
Thomas Atenga – O traiectorie intelectuală în Camerun.....	22

Arte

Michel Melot – Transmiterea.....	26
Vladimir Bulat – Patrimoniul cultural: legislație și realități.....	29
Mircea Coșea – Economia artei.....	32
Heinz-Norbert Jocks – Viața în cimitirul lucrurilor.....	34
Daniel Sur – Afacerea Gurliitt.....	53
Tudor Banus – Ron Mueck sau despre arta figurativă.....	59
Thomas Knauf – La Zona Rossa.....	61
Iolanda Malamen – „Câmpurile” lui Lucian Cioată.....	65
Liana Tugearu – Actualitatea dansului clasic.....	67
Oana Stoica – Corpul în stare de veghe.....	70

Filosofie

Alexandru A. Popovici – Literați, filosofi și matematicieni.....	74
Gheorghe M. Ștefan – Teoria lui Mihai Drăgănescu.....	82
DIALOG Bernard Stiegler – Alice Béja și Marc-Oliver Padis: – Tehnologia informației ne împiedică să gândim?.....	86

Curiozități literare

Adrian Mihalache – O carte de raftul doi.....	90
Camille Oudinot – Fete din lumea bună.....	91
Marko Martin – Bartleby din Lisabona.....	95
Edward John Hardy – Cum să fii fericit chiar dacă ești căsătorit.....	100
John Galsworthy – Trei nuvele.....	103

Biblioteca „Lettre Internationale”

Mo Yan – Broaște.....	107
Dylan Thomas – Portretul artistului ca tânăr câine.....	109
Bob Dylan – Tarantula.....	114
Bohumil Hrabal – Scrisori către Dubenka.....	119
Corina Sabău – Și se auzeau greierii.....	122

Antropologie

Odile Riondet – Antropologia comunicării.....	125
Ion Vianu – Omul plat și excesele lui.....	127
Priya Basil – Scuze, domnișoară, accesul este interzis minorilor.....	133
Ștefan Dorondel, Stelu Șerban – Cum să faci antropologie în cadre mișcate?.....	138
Luigi Zoja – Istoria aroganței.....	142

Corespondențe

Carmen Firan – Sindromul Caraibelor.....	149
Mircea Țicudean – Fripturică, cozonaci, președintelui să-i faci!.....	151

LETTRE INTERNATIONALE

Ediția română

apare sub auspiciile

INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Președinte: Lilian Zamfiroiu

Redacția: Aleea Alexandru nr. 38

011824 București, România

Tel.: (+40)0317.10.06.34

Fax: (+40)0317.10.06.07

e-mail: lettre.internationale@icr.ro

AUTORI

ATENGA Thomas – specialist în Științele Comunicării, profesor universitar, trăiește în Franța

BANUS Tudor – arhitect și grafician român, trăiește la Paris

BASIL Priya – scriitoare britanică

BINDER Rodica – jurnalist de origine română; membru al Asociației Jurnaliștilor Germani (DJV) și al Uniunii Scriitorilor din România

BULAT Vladimir – istoric și critic de artă român

COȘEA Mircea – politician, economist, diplomat, scriitor, jurnalist și profesor de economie la Academia de Studii Economice, București

DORONDEL Ștefan – cercetător la Institutul de Antropologie Francisc I. Rainer al Academiei Române, doctor în istorie, etnologie și economie agrară

DYLAN Bob – cântăreț, compozitor, muzician și scriitor american

FERMOR Patrick Leigh (1915–2011) – autor britanic; Premiul literar „British Guild of Travel Writers” 2004

FIRAN Carmen – scriitor român, trăiește la New York

HARDY Edward John (1849–1920) – preot și scriitor englez

GALSWORTHY John (1867–1933) – scriitor și dramaturg britanic; primul președinte (1921) al Asociației Internaționale a Scriitorilor P.E.N; Premiul Nobel pentru Literatură 1932

HOCHSCHILD Adam – jurnalist și scriitor american

HRABAL Bohumil (1914–1997) – romancier ceh

JOCKS Heinz-Norbert – scriitor și jurnalist german; trăiește la Düsseldorf și Paris

KNAUF Thomas – scriitor și scenarist german

MARTIN Marko – scriitor și publicist german

MALAMEN Iolanda – scriitor și publicist român

MELOT Michel – scriitor francez

MIHALACHE Adrian – profesor universitar român la Universitatea „Politehnica” din București, scriitor și critic de teatru

MO YAN – scriitor chinez, Premiul Nobel pentru Literatură 2012

OUNDINOT Camille (1860–1929) – dramaturg și romancier francez

POPOVICI A. Alexandru – informatician, profesor la Universitatea Româno-Americană și eseist

RIONDET Odile – sociolog, profesor la Universitatea din Lyon

SAAB Karim – scriitor și jurnalist german

SABĂU Corina – scriitor și jurnalist român

STIEGLER Bernard – filosof francez

STOICA Oana – critic de teatru și dans contemporan

SUR Daniel – scriitor și scenarist român

ȘERBAN Stelu – sociolog la Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române

ȘTEFAN M. Gheorghe – profesor la Universitatea „Politehnica” din București, membru corespondent al Academiei Române

THOMAS Dylan (1914–1953) – poet și scriitor britanic

TUGEARU Liana – coregraf român

ȚICUDEAN Mircea – jurnalist român, lucrează la „Europa Liberă” Praga

VIANU Ion – psihiatru și scriitor român

ZOJA Luigi – psihanalist și scriitor italian

Ilustrațiile: pp 81, 83, 84 – albumul *Marilena Preda Sânc*, Editura Institutului Cultural Român, 2011; pp 101, 134 – albumul Tudor Banus, *Parc(o)urs*, Editura Institutului Cultural Român, 2010;

Mulumim artistului plastic Laurențiu Dimișcă și Fundației Outsider ART RO by Laurențiu Dimișcă pentru dreptul de reproducere în „L.I.” ediția română a ilustrațiilor de la pp 103, 105, 106.

Ilustrațiile autorizate de Visarta © AUTORIZAT DE VISARTA, BUCUREȘTI, 2005; pp 4, 5 – Pablo Picasso © SUCCESSION PICASSO, Paris; pp 15, 18 – Max Beckmann © VG BILD-KUNST, Bonn; p 17 – Otto Dix © VG BILD-KUNST, Bonn; pp 27, 30, 31, 63 – Giorgio de Chirico © SIAE, Roma; pp 54, 57, 68 – Pierre-Auguste Renoir © ADGAP, Paris; p 111 – Edward Munch © BONO, Oslo; p 116 – Francis Picabia © ADGAP, Paris; pp 123, 124 – Paul Klee © VG BILD-KUNST, Bonn; p 147 – Joan Miró © ADGAP, Paris

TRADUCĂTORI

SIMONA BRÎNZARU

O traiectorie intelectuală în Camerun
Transmiterea

ONDINE DĂSCĂLIȚA

Viața în cimitirul lucrurilor

SORIN GEORGESCU

Belgia în 1914, un tablou

SORIN GHERGUȚ

Orwell: Omagiu „Omagiului”
Tarantula

MIHAELA GHÎȚĂ

Portretul artistului ca tânăr câine

ANCA IRINA IONESCU

Scrisori către Dubenka
Istoria aroganței

MONICA MATEESCU

Tehnologia informației ne împiedică să gândim?
Cum să fii fericit chiar dacă ești căsătorit

SANDA MUNTEANU

La Zona Rossa

MONICA ROZESCU

București
Fete din lumea bună

HERTA SPUHN

Bartleby din Lisabona

RUXANDRA TUDOR

Scuze, domnișoară, accesul este interzis minorilor

FLORENTINA VIȘAN

Braște

BIANCA ZBARCEA

Trei nuvele

LETTRE INTERNATIONALE

EDIȚIA ROMÂNĂ • Revistă trimestrială • nr. 89 primăvara 2014

Editată de **INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN**, București, Aleea Alexandru, nr. 38, sector 1 – 011824

Director fondator: **ANTONIN J. LIEHM**

Director fondator al ediției române: **B. ELVIN**

Consiliul redacțional: **CARMEN FIRAN, IRINA HOREA, NICOLAE MANOLESCU, GEO ȘERBAN**

Redactor-șef: **AURA GHERGUȚ**

Redacția: **ADRIAN MIHALACHE**, redactor coordonator, **ANA NEDELEA**, redactor, **MĂDĂLINA MARCU**, secretar de redacție

Transpunere machetă și tehnoredactare: **IONELA STRECHE**

Adresa: Aleea Alexandru nr. 38, sector 1 – 011824, București. Tel.: (+40)0317.10.06.34, Fax: (+40)0317.10.06.07

e-mail: lettre.internationale@icr.ro • website: www.icr.ro • ISSN – 1220-5998

EDIȚII EUROPENE

La **ROMA** apare simultan **LETTERA INTERNAZIONALE**. Direcția: Federico Coen, A.J. Liehm, Vittorio Strada. Redactor-șef: Biancamaria Bruno. Adresa: c/o Lelio Basso Foundation, via della Dogana Vecchia 5, 1-00186 Roma. Tel.: 0039/6/68300644, Fax: 0039/6/6876163, Internet: <http://www.nclck.com/spin/letera>.

La **BERLIN** apare simultan **LETTRE INTERNATIONAL**. Direcția: Frank Berberich, A.J. Liehm. Redactor: Esther Gallodoro. Adresa: Elisabethhof, Portal 3B, Erkelenzdamm 59/61 D-10999 Berlin. Tel.: 0049/30/30870452, Fax: 0049/30/2833128. E-mail: lettre@lettre.de

La **MADRID** apare simultan **LETRA INTERNACIONAL**. Direcția: Salvador Clotas, A.J. Liehm. Director adjunct: Manuel Ortuero Armas. Coordonator: Rosa Pereda. Secretar de redacție: Mercedes García Lenberg. Adresa: Monte Esquinza 30, 20 dcha E – 28010 Madrid. Tel.: 0034/1/3104696, Fax: 0034/1/3194585 Internet: <http://www.arce.es/Letra.html>.

La **BUDAPESTA** apare simultan **LETTRE INTERNATIONALE-ALAPITVANY LAPJA**. Direcția: A.J. Liehm, Eva Karády. Adresa: c/o Európai Kulturális Alapítvány, 1053 Budapest, Egyetem tér 1, Tel./Fax: 00361/2126748. E-mail: lettre@c3.hu